

بسمه تعالی

سوال ها و پاسخ های درس اول، منطق

منطق، ترازوی اندیشه

رشته ی ادبیات و علوم انسانی – علوم و معارف اسلامی

تهیه کننده: محمدمهدی حاتمی

[دکترای فلسفه]

(دبیر، دبیرستان شهدای انقلاب، ناحیه ی ۱، کرمانشاه)

سوال ۱: جای خالی را با عبارتهای مناسب پر کنید.

۱,۱. علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است، ..... نام دارد.

پاسخ ۱,۱: منطق

۱,۲. خطاهای فکری ناشی از عدم رعایت قواعد منطقی را ..... می گویند.

پاسخ ۱,۲: مغالطه (سفسطه)

۱,۳. .... و .....، دو بخش اصلی منطق اند.

پاسخ ۱,۳: تعریف و استدلال

۱,۴. جملاتی که با ((چیست)) پایان می پذیرند با .....، و جملاتی که با ((چرا)) آغاز می-
شوند، با ..... در منطق مرتبط اند.

پاسخ ۱,۴: جای خالی اول: تعریف؛ جای خالی دوم: استدلال.

سوال ۲: صحیح یا غلط بودن عبارتهای زیر را مشخص کنید.

۲/۱. آموختن منطق، مانند آموختن دوچرخه سواری است که تبهر در آن به تمرین نیاز دارد. صحیح غلط

پاسخ ۲/۱: صحیح است.

۲/۲. استدلال آوری و تعریف کردن صحیح، اموری هستند که تنها در تحصیل و نه در زندگی به آنها نیاز داریم.

صحیح غلط

پاسخ ۲/۲: غلط است.

۲/۳. دانش بشری به دو حیطه کلی تقسیم می شود: تصور و تصدیق. صحیح غلط

پاسخ ۲/۳: صحیح است.

۲/۴. آموختنِ منطق، فایده‌ای برای زندگی روزمره‌ی انسان‌ها ندارد. صحیح غلط

پاسخ ۲/۴: غلط است.

۲/۵. در مبحثِ ((تصوّر)) واقعیت داشتن یا نداشتن تصوّرات، برای ما مهمّ‌اند. صحیح غلط

پاسخ ۲/۵: غلط است.

۲/۶. در تصدیقات، حکم و قضاوت وجود ندارد.

پاسخ ۲/۶: غلط است.

سوال ۳: به صورتِ کوتاه پاسخ دهید.

۳/۱. منطق: .....

پاسخ ۳/۱: علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است.

۳/۲. مغالطه(سفسطه): .....

پاسخ ۳/۲: به خطاهای فکری ناشی از عدم رعایت قواعد منطقی می‌گویند.

۳/۳. تصوّر: .....

پاسخ ۳/۳: مانند درک ما از سیمرغ، درخت، مثلث قائم‌الزاویه و مانند آن. در این حالت به واقعیت داشتن یا نداشتن

آن یا ارتباط آن با سایر امور، کاری نداریم و تنها همان را به ذهن می‌آوریم.

۳/۴. تصدیق: .....

پاسخ ۳/۴: جملاتی مانند ((درختان در روز اکسیژن تولید می‌کنند))، ((مثلث قائم‌الزاویه سه زاویه‌ی مساوی ندارد)).

در تصدیقات، حکم و قضاوت وجود دارد و در آن‌ها اوصافی را به چیزی نسبت می‌دهیم یا از آن سلب می‌کنیم.

۳/۵. تعریف: .....

پاسخ ۳/۵: عملی ذهنی است که از طریق آن یک تصوّر مجهول را به کمک چند تصوّر معلوم، روشن می‌سازیم.

۳/۶. استدلال: .....

پاسخ ۳/۶: عملی ذهنی است که از طریق آن از تصدیق‌های معلوم به کشف تصدیق‌های مجهول دست می‌یابم.

سوال ۴: ستون الف را به ستون ب وصل کنید.

ستون الف	ستون ب
توانا بود هر که دانا بود.	مثالی از تعریف است.
چون قاشق چوبی گرما را منتقل نمی‌کند است؛ غذا را با آن هم بزنی دستت نمی‌سوزد.	مثالی از تصدیق است
ترابری یعنی حمل و نقل کالا و مسافر	مثالی از تصوّر است.
سیمرغ	مثالی از استدلال است.

سوال ۴:

توانا بود هر که دانا بود، مثالی از تصدیق است.

چون قاشق چوبی گرما را منتقل نمی‌کند است؛ غذا را با آن هم بزنی دستت نمی‌سوزد، مثالی از استدلال است.

ترابری یعنی حمل و نقل کالا و مسافر، مثالی از تعریف است.

سیمرغ، مثالی از تصوّر است.

سوال ۵: به سوال‌های زیر پاسخ مبسوط بدهید.

۵/۱. منظور از اینکه مغالطات همچون بیماری‌ها هستند، چیست؟

پاسخ ۵/۱: مغالطات همچون بیماری‌هایی هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود. از این رو دانستن آنها برای

منطق‌دان لازم است تا بتواند با آنها مبارزه کند. همان‌گونه که در علم پزشکی، انواع بیماری‌ها شناسایی و با آنها

مبارزه می‌شود؛ منطق‌دان نیز انواع مغالطات را شناسایی و با آنها مبارزه می‌کند.

۵/۲. اگر ذهن انسان به طور طبیعی بر اساس قواعدی می‌اندیشد، چه نیازی به خواندن منطق داریم؟

پاسخ ۵/۲: اگرچه ذهن انسان به طور طبیعی منطقی رفتار می‌کند و بدون دانستن نام قواعد منطقی، آنها را در زندگی خود به کار می‌برد، اما ذهن همواره در معرض لغزش قرار دارد و معمولاً در استدلال‌های پیچیده یا تعریف دقیق اصطلاح‌های خاص، دچار اشتباه می‌شود. به همین دلیل با به‌کارگیری علم منطق که به دسته‌بندی و توضیح قواعد ذهن می‌پردازد، سریع‌تر و دقیق‌تر می‌توان عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص داد.

۵/۳. چرا به صرف خواندن کتاب‌های منطق از خطای ذهن مصون نمی‌مانیم؟

پاسخ ۵/۳: منطق علمی کاربردی است که تبحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد. آموختن منطق مانند آموختن دوچرخه‌سواری است که باید به صورت عملی فراگرفته شود و خواندن دستورالعمل‌های نظری، فرد را به دوچرخه‌سواری ماهر تبدیل نمی‌کند.

۵/۴. هدف منطق‌دان‌ها از بحث درباره‌ی مغالطات چیست؟

پاسخ ۵/۴: علم منطق به همراه قوانین حاکم بر ذهن، روش‌های جلوگیری از مغالطات را بیان می‌کند. البته تاکید منطق بر آموزش شیوه‌ی درست اندیشیدن است تا از این طریق قادر به تشخیص خطاهای ذهن – که بی‌شمارند – باشیم. بنابراین در منطق، مغالطات را می‌شناسیم تا از آنها جلوگیری کنیم.

۵/۵. منظور از اینکه منطق یک علم ابزاری است؛ چیست؟

پاسخ ۵/۵: علم منطق، ابزاری در خدمت سایر علوم و دانش‌هاست. منطق همچون سیستم کنترلی یک خودرو است که میزان بنزین، سرعت حرکت و گرمای موتور را به ما نشان می‌دهد و در مقابل مشکلات به ما هشدار می‌دهد؛ اما باعث حرکت خودرو نمی‌شود. بدین جهت منطق را به شاقول بنایی تشبیه کرده‌اند که به کارگیری آن باعث پدید آمدن یک بنای فکری مستحکم می‌شود؛ اما آجرها و مواد لازم برای ساختن این بنا را باید از علوم دیگر تهیه کرد.

۵/۶. فایده‌ی آموختن منطق و حیطه‌ی کاربرد آن چیست؟

پاسخ ۵/۶: ما در منطق، استدلال‌آوری و تعریف را می‌آموزیم. این‌ها اموری نیستند که تنها در محیط تحصیلی و در مطالعه‌ی فلسفه با آن سروکار داشته باشیم. این امور بخشی از زندگی روزمره‌ی ماست. بنابراین حیطه‌ی کاربرد منطق، همه‌ی زندگی انسان است.

پایان درس اول